

ДО

РОСЕН ЖЕЛЯЗКОВ
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА 49-ОТО НАРОДНО
СЪБРАНИЕ

ДЕСИСЛАВА АТАНАСОВА
Председател, парламентарна група
ГЕРБ-СДС

АТАНАС АТАНАСОВ

КИРИЛ ПЕТКОВ
Съпредседатели, парламентарна група
ПП-ДБ

КОСТАДИН КОСТАДИНОВ
Председател, парламентарна група
„Възраждане“

ДЕЛЯН ПЕЕВСКИ
Председател, парламентарна група
ДПС

КОРНЕЛИЯ НИНОВА
Председател, парламентарна група
„БСП за България“

ТОШКО ХАДЖИТОДОРОВ
Председател, парламентарна група
ИТН

МЕДИИ

ОБРЪЩЕНИЕ

Уважаеми народни представители,

Ние, представители на български граждански организации,

Като имаме предвид:

- Политическата криза в страната, която доведе до пет предсрочни парламентарни избори в периода 2021 г. – 2023 г. и кратка продължителност на работата на няколко Народни събрания;
- Усилията на обществени групи за ефективно прилагане на принципите на правовата държава и разделение на властите;
- Изтеклите мандати на титулярите на множество еднолични и колективни органи, избирани от Народното събрание;
- Дългогодишните искания на активни граждански организации за прозрачни парламентарни назначения¹;
- Критично ниското доверие на българското общество към публичните институции,
- Политическите заявки от представители на управляващото мнозинство за почтеност, прозрачност и отговорност при избора на регулатори от Народното събрание;
- Решенията на Конституционния съд, в които по отношение на органите, избирани изцяло или частично от Народното събрание, се посочва, че случаите на *„продължаване осъществяването на функции след изтичане на срока („удължаване“ на мандата)“ като изключение от общото правило за обвързаността на правомощията и на конституционно установения срок на*

¹ Вж. Позиция за прозрачни парламентарни назначения, 23.09.2015 г.

<https://appointmentsboard.bg/project/%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b8%d1%89%d0%b5/>

овластяване“²; „изпълнението на тези правомощия извън разумен период след края на мандата противоречи на Конституцията, особено когато Народното събрание не е предвидило нормативно основание за това. (...) Обратното разбиране води на практика до заличаване на мандатността като принцип на демократичното управление.“³; „всеки държавен орган, включително и Народното събрание, със своите актове трябва да зачита правните принципи и правила и така да създава очаквания, въз основа на които адресатите на правната уредба да могат да взимат решения за своето поведение“⁴; „Народното събрание да взема решения, но те не могат да бъдат произволни, а трябва да бъдат приети в изпълнение на законоустановена процедура и при законово установени критерии в съответствие с конституционните принципи.“⁵

- Констатациите в Доклада на Европейската комисия за върховенство на закона за България за **обновяване мандатите на независимите регулаторни власти** и забавянето му като резултат от политическата ситуация⁶;
- Приетите промени в Конституцията от декември 2023 г., които закрепват на конституционно ниво стандартите за избор на независими органи от Народното събрание⁷,

² Тълкувателно решение № 13 от 15 декември 2010 г. по к. д. № 12/2010 г. за задължително тълкуване с петитум: „Тълкуване на правната категория „мандат“ според основния ни закон“ и „може ли мандатът да бъде прекратен предсрочно извън основанията, изрично посочени в Конституцията и закона“ по искане на народни представители

³ Решение № 12 от 27.09.2022 г. на КС по к. д. № 7/2022 г. по искане на Пленума на Върховния административен съд (ВАС) на Република България за даване на задължително тълкуване на разпоредбата на чл. 132а във връзка с чл. 1, ал. 1 и 2, чл. 4, ал. 1, чл. 8 и чл. 117, ал. 2 от Конституцията на Република България, по която според вносителя са налице противоречиви тълкувания от Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет (ВСС) и Инспектората към ВСС.

⁴ Решение № 8 от 21.07.2022 г. на КС по к. д. № 4/2022 г. за установяване на противоконституционност на Решение на Народното събрание от 9 февруари 2022 г. за избиране на председател на Комисията за енергийно и водно регулиране (ДВ, бр. 13 от 2022 г.).

⁵ Решение № 5 от 22.06.2023 г. на КС по к. д. № 5/2023 г. за установяване на противоконституционност на Решението на Народното събрание за освобождаване на председателя на Сметната палата от 20.01.2023 г. (ДВ, бр. 8 от 2023 г.).

⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023SC0802>

⁷ Чл. 91б. (1) Народното събрание спазва принципите на откритост, прозрачност, публичност и обосноваване при избора на членове на органи, които изцяло или частично се избират от него, за да гарантира тяхната независимост. ЗАКОН за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (обн., ДВ, бр. 56 от 1991 г.; изм., бр. 85 от 2003 г., бр. 18 от 2005 г., бр. 27 от 2006 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2006 г. – бр. 78 от 2006 г.; изм., бр. 12 от 2007 г. и бр. 100 от 2015 г.), публикуван в ДВ бр. 106/22.12.2023 г.

Настояваме Народното събрание да:

- Започне незабавно процедури за избор на органите с изтекъл мандат, за да се преодолее институционалната криза;
- Възприеме времеви критерий за откриване на процедурите, като започне с органите и членовете на органите, които най-дълго са извън законоустановения мандат, освен когато друго не е предвидено в закон;
- Публикува актуален график на мандатите на членовете на едноличните и колективните органи;
- Се придържа стриктно към принципите на публичност, прозрачност, обективност, равнопоставеност, предвидимост на избора, отчетност на назначаващия орган, професионализъм и конкурентост, въплътявайки практически промените в Конституцията на Република България от декември 2023 г.;
- Организира процедурите за избор в разумен срок (минимум 3 месеца от номинацията до избора), за да се даде достатъчно време на професионални общности, медии и гражданско общество да се запознаят с предложените номинации и техните концепции;
- Изготви анализ на сектора, за който съответният орган има правомощия по регулиране, управление, санкциониране, лицензиране, надзор и др.
- Изготви анализ на годишните отчети на органа;
- Въведе задължително изискване номинираните кандидати да представят писмена и публична концепция за управление на органа;
- Направи задълбочена проверка на професионалните и етичните качества на кандидатите, включително и чрез изискване на информация от други институции и организации;
- Предприеме проактивен подход за осигуряване на автентична конкуренция, като приобщи професионални организации да номинират пряко кандидати;

- Създаде постоянна парламентарна Комисия по избора на органи, която да организира процедурите по избор и която да заседава съвместно с ресорна/и комисия/и за изслушване на кандидатите; към Комисията по избора да се създаде консултативен граждански борд, който да дава становище за професионалните и етични качества на номинираните кандидати;
- Предвиди възможност медии, граждански организации и представители на академичната общност да задават писмени и устни въпроси по време на изслушването на кандидатите.

Очакваме народните представители в 49^{-ото} Народно събрание да са на висотата на обществените изисквания за ефективна институционална инфраструктура. Заявките на управляващото мнозинство за спазване на високи стандарти при избора на независими органи не трябва да катастрофират в повтаряне на дългогодишни порочни практики на задкулисно договаряне и партийно-квотно разпределяне на позиции в регулаторите. Сегашният състав на парламента може да продължи реформаторската си политика като постави на принципно нова основа начина, по който конституира органи. Това би било силен морален знак, който ще възстанови доверието на гражданите в публичните институции. Обратното би било повод за обществено напрежение.

С уважение,

Български институт за правни инициативи

Антикорупционен фонд

Асоциация на европейските журналисти-

България

Български адвокати за правата на човека

Български Хелзинкски комитет

Български център за нестопанско право
Институт за пазарна икономика
Институт за развитие на публичната среда
Програма „Достъп до информация“
Център за либерални стратегии
Център за оценка на въздействието на
законодателството